

Vår referens/dnr:

Malin Nilsson
2026-180

Er referens/dnr:
SS 121079

Stockholm 2026-09-14

Remissvar

Yttrande - SS 121079 – Första hjälpen – Krav och riktlinjer för första hjälpen-utbildning på arbetsplatsen

Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer har tagit del av förslaget, SS 121079, och ser positivt på ambitionen att bidra till god kvalitet i utbildningar inom första hjälpen på arbetsplatser. Det är angeläget att arbetsgivare har tillgång till ändamålsenliga utbildningar av god kvalitet som ger arbetstagare förmåga att agera vid olycksfall och akuta sjukdomstillstånd.

Vi ser samtidigt betydande problem med dokumentets nuvarande utformning. Våra synpunkter sammanfattas under rubriken "Sammanfattande synpunkter" och utvecklas och förtydligas under rubriken "Förtydligande av synpunkter".

Sammanfattande synpunkter

Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer anser att förslaget i sin nuvarande utformning är alltför omfattande och styrande med en ambitionsnivå som går utöver vad som är rimligt för en generell första hjälpen-utbildning på arbetsplatser. Vi ser också behov av att tydliggöra dokumentets status och förhållande till arbetsmiljölagstiftning och systematiskt arbetsmiljöarbete, liksom dess avgränsning och konsekvenser för arbetsgivare.

Vi ser samtidigt positivt på ambitionen att kvalitetssäkra första hjälpen-utbildningar och ge arbetsgivare stöd vid upphandling. För att fylla denna funktion behöver dokumentet vara proportionerligt, utgå från verksamheters behov och risker samt vara tydligt i förhållande till bindande krav i arbetsmiljölagstiftningen.

Vi anser framför allt att:

- dokumentets status och förhållande till arbetsmiljölagstiftningen behöver tydliggöras,
- det tydligt behöver framgå vad som är krav, riktlinjer, rekommendationer respektive information
- formuleringen om dokumentet som ett "normgivande ramverk" bör tas bort eller väsentligt omarbetas,
- risk- och verksamhetsanpassning bör vara styrande för utbildningens innehåll och omfattning,
- den generella minimitiden om åtta timmar bör tas bort eller åtminstone motiveras med ett tydligt underlag,
- utbildningens medicinska ambitionsnivå bör ses över och tydligare avgränsas till första hjälpen i väntan på professionell hjälp,
- suicidprevention bör övervägas som ett behovsanpassat fördjupningsområde snarare än ett generellt grundmoment,
- de informativa bilagorna och deras koppling till dokumentets syfte bör ses över,
- de ekonomiska och praktiska konsekvenserna för arbetsgivare behöver analyseras och redovisas innan dokumentet fastställs.

Mot denna bakgrund anser Svenskt Näringslivs medlemsorganisationer att förslaget till SS 121079 inte bör fastställas i nuvarande utformning utan bör omarbetas.

Förtydligande av synpunkter

Dokumentets status

Det behöver tydliggöras vilken status dokumentet har. Begreppen "dokumentet" och "standarden" används omväxlande i texten, vilket skapar oklarhet om dokumentets status och syfte. Försättningsvis, i detta yttrande, använder vi "dokumentet" eftersom det används mest frekvent i texten.

Det framgår att dokumentet innehåller krav, riktlinjer och rekommendationer men det är oklart hur dessa olika delar förhåller sig till varandra. Det behöver tydligt framgå vilka delar som utgör krav respektive riktlinjer och rekommendationer.

Förhållandet till arbetsmiljölagstiftningen

En grundläggande invändning gäller dokumentets förhållande till arbetsmiljölagstiftningen.

I dokumentet konstateras att det inte finns någon föreskrift som reglerar innehållet i en första hjälpen-utbildning och att första hjälpen-utbildningen i stället ska anpassas till den aktuella verksamheten och dess risker. Samtidigt anges att syftet med dokumentet är att det ska utgöra *"det normgivande ramverket för arbetsgivare som vill uppfylla Arbetsmiljölagen och AFS 2023:2"*. Formuleringen är enligt vår mening problematisk. Ett dokument som detta ska inte införa nya krav för arbetsgivare som går utöver arbetsmiljölagen och föreskrifter. Det måste vara tydligt vad som följer av

arbetsmiljölagen och föreskrifter och vad som utgör krav utöver detta och vad som är rekommendationer.

Utan denna tydlighet finns risk att dokumentet uppfattas som en precisering av arbetsmiljölagen och föreskrifternas krav till exempel när utbildningsleverantörer och beställare använder dokumentet för att ange vilken utbildning en arbetsgivare behöver för att uppfylla arbetsmiljölagen.

Vi anser att dokumentets förhållande till arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter behöver förtydligas. Formuleringen om ett *"normgivande ramverk"* bör tas bort eller omarbetas.

Utbildningens omfattning

Förslaget innehåller en omfattande generell grundnivå. Utbildningen ska bland annat behandla SX-ABCDE, livshotande blödning, andningsproblem, allergier och anafylaxi, bröstsmärta, påverkat medvetande, suicidprevention, krampanfall, cirkulationssvikt och chock, trauma, stroke, diabetes, HLR och ögonskador.

Samtidigt anges att utbildningen ska utgå från verksamhetens särskilda risker och behov som till exempel vilka typer av skador och akuta situationer som kan förväntas förekomma, tiden till hjälp, deltagarnas tidigare kunskaper och erfarenheter samt andra faktorer av betydelse för förmågan att ge första hjälpen.

Vi delar denna riskbaserade utgångspunkt. Arbetsplatser och verksamheter skiljer sig väsentligt åt när det gäller risker, organisation, storlek, geografiska förutsättningar och tillgång till professionell hjälp. Det bör därför vara verksamhetens faktiska riskbild och behov som i första hand avgör utbildningens innehåll och omfattning.

Mot denna bakgrund är det oklart på vilka grunder dokumentet anger att utbildningen ska vara åtta timmar oavsett verksamhet, arbetsplatsens behov och riskbild samt deltagarnas tidigare kunskaper. En generell tid för utbildningen riskerar att motverka den risk- och verksamhetsanpassning som sägs eftersträvas i dokumentet.

Första hjälpen i förhållande till arbetsmiljöberedskap och systematiskt arbetsmiljöarbete

Första hjälpen är en del av ett företags arbetsmiljöberedskap, men arbetsmiljöberedskapen omfattar betydligt mer än första hjälpen. Inom ramen för arbetsmiljöarbetet, det systematiska arbetsmiljöarbetet, identifieras verksamhetens risker och behov av åtgärder och beredskap. Risker som identifieras kan exempelvis leda till att ögonsköljning behöver finnas tillgänglig, att kunskap om svetsblänk behövs eller att medarbetarnas hälsotillstånd vad gäller till exempel diabetes eller allergier ger upphov till att speciell kunskap behövs. Sådana åtgärder är en del av arbetsgivarens arbetsmiljöarbete och -beredskap, men innebär inte att de ska ingå i

en generell första hjälpen-utbildning. En första hjälpen-utbildning hanterar vissa risker men bör inte göra anspråk på att definiera hela den beredskap som en arbetsgivare behöver ha eller de åtgärder som behöver vidtas.

Avsnittet om suicidprevention är ett annat exempel på ett område som bör hanteras utifrån verksamhetens behov, i ett lämpligt sammanhang och för de medarbetare som denna kunskap är relevant för snarare än som ett generellt moment i en första hjälpen-utbildning. Prevention i sig, som något långsiktigt och förebyggande, kan ifrågasättas om det ska ingå i en första hjälpen-utbildning.

Dokumentet bör utgå från Arbetsmiljöverkets definition av första hjälpen och tydligt skilja mellan första hjälpen och den bredare beredskap som arbetsgivaren behöver ha utifrån verksamhetens risker. Vilka övriga kunskaper och åtgärder som behövs ska bedömas inom det systematiska arbetsmiljöarbetet och bör inte automatiskt omfattas av en standard för första hjälpen-utbildning.

Första hjälpen och medicinska bedömningar

Vi anser att dokumentet behöver en tydligare avgränsning mellan första hjälpen och medicinska bedömningar som normalt görs av hälso- och sjukvårdspersonal.

Första hjälpen på arbetsplatsen bör i första hand ge arbetstagare förmåga att identifiera en akut situation, skydda sig själva och den drabbade, larma 112 och vidta relevanta omedelbara åtgärder i väntan på professionell hjälp. Fokus bör ligga på sådana kunskaper och färdigheter som kan förväntas behållas och omsättas i en akut och stressad situation.

Ett exempel är avsnittet om bröstsmärta, där det anges att aspirin kan ges vid misstänkt hjärtrelaterad bröstsmärta. Detta kan uppfattas som en instruktion för en arbetstagare att självständigt bedöma om läkemedel ska ges till en annan person. En arbetstagare utan medicinsk kompetens kan inte förväntas bedöma allergier, annan läkemedelsbehandling eller andra medicinska tillstånd som kan påverka om läkemedlet bör ges. Formuleringen kan även uppfattas som att aspirin bör finnas tillgängligt på arbetsplatsen vilket innebär att arbetsgivaren riskerar att bryta mot Läkemedelsverkets lagstiftning.

Vi ifrågasätter därför om alla föreslagna moment är lämpliga som generell grundkunskap. Mer avancerade eller verksamhetsspecifika kunskaper bör i stället utgå från arbetsplatsens riskbedömning och behov. En mer omfattande utbildning innebär inte nödvändigtvis en bättre faktisk beredskap.

Vi anser att utbildningen bör avgränsas till åtgärder som en person utan medicinsk utbildning rimligen kan förväntas genomföra självständigt. Åtgärder som kräver medicinsk bedömning bör i stället ske efter instruktion från 112 eller annan sjukvårdspersonal.

Informativa bilagor

Utöver den omfattande grundnivå på första hjälpen-utbildning som dokumentet beskriver innehåller förslaget ett antal informativa bilagor. Bilagorna förefaller ha en annan status än grunddokumentet. Samtidigt hänvisas det i grunddokumentet till både "information" och "regler" i bilagorna. Även här är det otydligt vad som är krav, regler, riktlinjer, rekommendationer eller information.

Bilagorna är otydliga i beskrivningen av Arbetsmiljöverkets krav och vad som följer av standard. I bilaga E, som behandlar ögonskador, är exempelvis beskrivningen av ögonskador – eller ögonspolningsanordningar, som de benämns i föreskrifterna – otydlig och i vissa delar missvisande.

Bilagorna är otydliga när det gäller vad som utgör krav enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter och vad som följer av dokumentet.

Vi ifrågasätter också bilagornas omfattning och relevans i ett dokument vars huvudsakliga syfte är att beskriva en grundläggande första hjälpen-utbildning. Exempelvis behandlar bilagan om pågående dödligt våld, skjutvapen, hugg- och stickvapen, sprängladdningar, fordon som vapen, drönare, CBRN-ämnen och anlagda bränder. Den behandlar också frågor om utrymning, inrymning och utestängning, larmsystem, sårbarhetsanalyser samt återkommande utbildning och övning. Detta är viktiga frågor, men deras koppling till en grundläggande första hjälpen-utbildning behöver tydliggöras.

Vi anser att dokumentets omfattning behöver ses över och tydligare avgränsas till kunskaper och färdigheter med direkt koppling till första hjälpen på arbetsplatsen. Även informativa bilagor bör ha en tydlig och motiverad koppling till dokumentets syfte. Det behöver dessutom vara tydligt vad som är krav, regler, riktlinjer, rekommendationer eller information.

Konsekvensanalys

Första hjälpen-utbildningar genomförs redan i stor utsträckning på svenska arbetsplatser. Innan ett dokument som kan påverka den nuvarande utbildningsstrukturen fastställs, bör därför konsekvenserna av de föreslagna förändringarna analyseras.

En förändring som kan få betydande konsekvenser är förslaget om en utbildningstid på åtta timmar. En sådan omfattning innebär inte bara en högre kostnad för själva utbildningen, utan också förlust av arbetstid och eventuellt produktionsbortfall. Det kan i sin tur påverka hur många medarbetare som ges möjlighet att delta i utbildningen.

Dokumentet kan även få konsekvenser för utbildningarnas innehåll och omfattning, tillgången till utbildningsanordnare samt behovet av repetition och fortbildning. En alltför hög ambitionsnivå riskerar dessutom att motverka dokumentets grundläggande syfte – att säkerställa att så många som möjligt har kunskap om de viktigaste åtgärderna i väntan på professionell hjälp.

Det är därför viktigt att säkerställa att de föreslagna förändringarna står i rimlig proportion till den nytta som eftersträvas och att dokumentets syfte kan uppnås utan att medföra onödiga kostnader eller andra negativa konsekvenser för arbetsplatserna.

Vi noterar att arbetsgivarperspektivet inte förefaller vara representerat bland de organisationer som anges som deltagare i den tekniska kommitté som knutits till dokumentet. Mot bakgrund av att dokumentet riktar sig till arbetsgivare och kan få betydande praktiska och ekonomiska konsekvenser för företag anser vi att det är viktigt att arbetsgivarperspektivet beaktas i den fortsatta beredningen av dokumentet.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Carina Lindfelt
Avdelningschef